

Refleksjoner / sluttrapport fra Tvedestrand folkebibliotek

Prosjektets overordnede mål er å utvikle et bedre og mer relevant bibliotektilbud for målgruppen alle barn og unge i Froland og Tvedestrand 10-12 år. Det vil vi gjøre ved hjelp av brukerdrevet innovasjon og tjenstedesign, og gjennom aktiv samskaping med barna.

Brukerdrevet innovasjon er prøvd ut med forskjellige metoder. Det er funnet at den fungerer best i direktekontakt med brukerne, da de kan komme med ønsker til et personale som de har etablert et tillitsforhold til. Brukerne (barna) trenger faste rammer for bruken av biblioteket, og de har selve vært med på å forme regler for bruken av biblioteket. Dette er imidlertid noe som bør revideres og gjentas hvert år da nye brukere finner veien til oss. Brukerne må forplikte seg til å følge de regler som er satt opp sammen for å kunne yte bibliotekets tjenester.

Målet om brukerdrevet tjenstedesign er oppnådd gjennom at prosjektet i seg selv går ut ifra behovet for å møte barna på deres premisser. De fleste aktiviteter har blitt formet ut fra behovet til barna, dermed har det blitt mye leksehjelp og sosialt samvær. Det har variert hvor vellykket Aktiv samskaping med barna har vært. Noen planlagte aktiviteter har det vært god deltakelse på, men så har interessen dalt. Det er vanskelig å sette i gang aktiviteter som går over flere dager (f.eks. arbeid med bildekunst, høytlesing m.m.) siden det varierer mye hvilke barna som er til stede. Det er også én aktivitet som er populær blant barna, og det er dataspill. Hvis barna skal bestemme hele innholdet på aktiviteter selv, blir det mye venting (siden vi har kun to bruker-PCer til barna) og en stor del av barna blir sittende for seg selv. Derfor har dataspill vært forbeholdt de dager som barna ikke har hatt tilsyn av voksen, og etter klokken 16, da de fleste er gått hjem. Jeg vil anbefale at det fortsetter slik, og at eventuelle data/TV-spill blir gjennomført sammen med voksne (frivillige), slik at en kan benytte spill som en aktivitet en gjør sammen, heller enn et tidsfordriv som skaper konflikter mellom barna (j.fr. krangling om tur og tidsbruk). Dette forutsetter altså aktiv deltakelse i spill av frivillige voksne.

Prosjektet skal etablere biblioteket som en integreringsarena og folkehelseaktør for målgruppen. Levestedet vil derfor bli en viktig del av det forebyggende kommunale folkehelsearbeidet for barn, og bidra til integrering av barn fra flyktningfamilier.

Opp imot halvparten av de barn som kommer regelmessig på bibliotekklubben har innvandrerbakgrunn. Bibliotekets natur som en gratis og åpen tjeneste i lokalsamfunnet tjener disse barna godt, og det er sannsynlig at bibliotekklubben noen ganger erstatter andre fritidsaktiviteter for enkelte barn. Våren 2019 hadde vi besøk av kommunal helsesøster på onsdagettermiddagene. Målet var at barna skulle få bli kjent med en helsesøster som kunne støtte dem som et forebyggende tiltak. Dessverre fortsatte ikke dette samarbeidet utover høsten, da helsetjenesten ikke lenger hadde timer til overs. Konklusjonen etter dette tiltaket er at barna gjerne ser flere voksne i bibliotekmiljøet, uansett faglig bakgrunn, men at det tar tid å etablere et tillitsforhold, og det er ønskelig at de voksne som deltar i bibliotekklubbens virksomhet har en mulighet å fortsette over tid.

Bibliotekts tjenester for barn og unge og biblioteket som arena: - Utvikle et mer relevant bibliotektilbud for målgruppen 10-12 år

Tilbudet har uten tvil blitt mer relevant med prosjektet. Det gjør en stor forskjell i den daglige driften at barna blir fulgt opp i forhold til hvordan det var før prosjektet startet. I tillegg til bibliotekklubbens virketid er også biblioteket sitt tilbud for skoler blitt bedre. Det er formet en skolebibliotekplan og en særavtale med Tvedestrand skole som benytter folkebiblioteket som sitt skolebibliotek.

Prosjektlederen er den som knytter barnas skolehverdag og fritid sammen, og det har vært nyttig å være til stede for besøkende klasser samt bli kjent med lærerne for å få et dypere innblikk i barnas hverdag og som personer. God kontakt med skolens sosiallærer har også vært en fordel for å kunne takle de sosiale utfordringer som til tider oppstår i barnegruppen.

Utvikle biblioteket som integreringsarena (pilot: Froland bibliotek) - Utvikle biblioteket som førstelinjetjeneste innen folkehelse (pilot: Tvedestrand bibliotek)

Barna har tilberedt et lite mellommåltid en gang i uken og i tillegg fått servert frukt og knekkebrød to ganger i uken. Dette var i utgangspunktet et tiltak innenfor folkehelse. Når jeg begynte som prosjektleder syntes jeg det var viktig at barna tilberedte måltidet, tok ansvar, og ryddet etter seg selv. De har derfor vært aktive i hele prosessen å tilberede maten. Det ledet imidlertid til at noen barn har valgt å stå utenfor fellesmåltidene. Dette på sin side har blitt uholdbart for en person å følge opp, siden en har hatt aleneansvar for barnegruppen, maten og gruppen som ikke deltar i aktiviteten. Hvis en fortsetter med å tilberede måltider etter endt prosjektperiode, bør en ha flere voksne til å ta ansvar for de ulike delene og barnegruppene. Matlaging sammen med barna kan være en hyggelig aktivitet, men det krever nøye planlegging og ansvarsfordeling. Det enkle fruktmåltidet kan fortsette som før hvis det finnes midler til det. Det er heller ingen grunn til at mellommåltidet på biblioteket skal erstatte middagen som barna bør få hjemme, så dette mellommåltidet kan og bør skapes med enkle midler.

Det viser seg at barna stort sett har med seg egne «mellommåltider» i form av is, potetgull og godteri, i tillegg til det de får servert på biblioteket. Dette leder til mye forsøpling av miljøet i biblioteket. Det ble derfor tatt en beslutning i løpet av høsten at det ikke lenger var lov å spise på biblioteket uten avtale med staben.

Bibliotekklubben som folkehelsetiltak har fungert særlig på den måten at de voksne på biblioteket har hatt tid til å være til stede og bli kjent med barna. Barna har utviklet et tillitsforhold til de ansatte og vet at de kan henvende seg til oss. Dette skaper også litt mer ro i barnegruppen fordi det er lettere å si fra om det skjer noe i det sosiale miljøet.

Prosjektets målgruppe er barn i alderen 10-12. Tvedestrand bibliotek har imidlertid en brukergruppe som er noe mer blandet i alder. Denne aldersinndelingen har på en side bidratt til at barn i alderen 10-12 har følt seg særlig utvalgte og velkomne på biblioteket, men det har også vært utfordrende å ekskludere de yngre og eldre barna som sårt har trengt en plass å høre til. Det kan være nærliggende å tenke at vi etter prosjektperiodens slutt åpner bibliotekklubben for alle barn som har lyst å tilbringe tid på biblioteket uten å ekskludere noen, forutsatt at vi har voksenkapasitet i form av frivillige til å omgås alle barna. Biblioteket vil dermed bli enda mer et levested med folkehelseblikk, et sted der alle kan føle seg velkommen og sett.

Brukermedvirkning: - Skape tilhørighet og eierskap til biblioteket for målgruppen 10-12 år, ved at målgruppen selv medvirker aktivt - Brukerdrevet innovasjon: Prøve ut tjenstedesign som metode i medvirkningsprosesser for å skape et nytt tilbud for barn i bibliotekene

Vi har hatt noen møter med brukergruppen «potetene» i løpet av 2018-2019. «Potetene» fikk en funksjon som brukermedvirkningsgruppe for alle barna som oppsøkte biblioteket. På disse møtene har det blitt foreslått aktiviteter og måltider for bibliotekklubben. Utfordringen var at mange av

barna ikke skjønnte forskjellen mellom brukemedvirkningsgruppen (som i utgangspunktet var noen få utvalgte barn) og bibliotekklubb (alle barn i alderen 10-12). Gruppen vokste i omfang og til slutt var det for mange barn til å kunne diskutere et tema fornuftig. Jeg anbefaler at om en skal opprette en ny gruppe for brukervedvirkning bør den være eksklusiv, og deltakerne må forplikte seg til å delta aktivt. I bibliotekklubbens hektiske hverdag, ble dette for mye å følge opp. Det er en mulighet for at det kan fungere om en har flere voksenpersoner til stedet på biblioteket.

Brukerdrevet tjenstedesign har fungert som best når en ikke har forventet noe av barna, men vært tilstede for dem og foreslått noen enkle aktiviteter. De har da kunnet velge om de vil delta. De fleste barn har kun vært interessert i å være sosiale med vennene sine, men jeg mener det er viktig at de vet om at de har et tilbud utover dette.

På våren 2019 hadde vi besøk av Louise Eltvad Krosgård som holdt et foredrag om brukerdrevet tjenstedesign. Dette var nyttige innspill og veiledning for oss, og bekreftet at våre metoder er i tråd med målet for prosjektet.

Systematisk samarbeid: - Utvikle og prøve ut tverrfaglige samarbeidsmodeller innen bibliotektilbudet for målgruppen i kommunene Tvedestrand og Froland - Utvikle samarbeidsmodeller og systematisk erfaringsutveksling og koordinert utprøving av tjenester mellom bibliotekene i Tvedestrand og Froland - Lære av andre utviklingsprosjekter og overføre erfaringer fra andre inn i vårt prosjekt - Formidling av erfaringer og resultater fra prosjekter for å bidra til brukerdrevet innovasjon i andre bibliotek.

Vi har hatt noen felles samlinger med Froland bibliotek der vi har utvekslet erfaringer og ideer. Vi har knyttet et godt samarbeidsforhold til Froland bibliotek og ser for oss videre samarbeid.

Tvedestrand mandag 20. januar 2020

Maja M. Andreassen

Prosjektleder

Peter Svalheim

Biblioteksjef